

19 NOV 2012

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

201201237- /KBH 12/00785-2/JSK

7. november 2012

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i utlendingsforskriften - Adgang til å ta lyd- og bildeopptak av asylregistreringen

Vi viser til departementets høringsbrev av 14. august 2012, om endringer i utlendingsforskriften §§ 17-2 og 17-21.

Kommentarer til forskriftens § 17-2

Departementet har for det første fremmet forslag om å endre utlendingsforskriften § 17-2. I dag har Utlendingsdirektoratet (UDI) etter bestemmelsen adgang til å ta lydopptak av asylintervjuet. Endringsforslaget går ut på å gi UDI adgang til også å ta bildeopptak.

Vi er enige i at behandling av sensitive personopplysninger i utlendingsforvaltningen ikke bør baseres på samtykke, jf. høringsbrevets andre avsnitt. Vi stiller likevel spørsmål om departementets begrunnelse er tilfredsstillende. Etter gjeldende rett kan personopplysninger bare behandles når det er *relevant og legitimt* å behandle opplysningene for å nå et formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet.¹

Departementet har vist til at det er hensynet til asylsøkernes rettssikkerhet som ligger til grunn for endringsforslaget. Departementet uttaler også at man ved hjelp av lyd- og bildeopptakene, ”*senere [vil] kunne bidra til å avklare eventuelle misforståelser eller uenigheter i hva søkeren egentlig forklarte*”.

Slik vi ser det, vil det være tilstrekkelig med lydopptak for å styrke asylsøkerens rettssikkerhet på den måten som departementet her viser til.

Dersom asylsøkeren er døv, og bistås av en tolk, vil imidlertid bildeopptak være et alternativ til lydopptak. I NOU 2007:7 er det vist til at det ved hjelp av bildeopptak ble avdekket at Fritz Moen hadde blitt alvorlig feiltolket.²

Etter vår oppfatning, bør departementet derfor avgrense den forskriftsfestede adgangen til å ta bildeopptak tilsvarende.

¹ Se for eksempel direktiv 95/46/EF artikkel 6 og personopplysningsloven § 11.

² NOU 2007:7 side 300.

Kommentarer til forskriftens § 17-21

For det andre er det fremmet forslag om å endre utlendingsforskriften § 17-21.

Endringsforslaget går ut på å forskriftsfeste adgang til å ta lyd- og bildeopptak under registreringen av asylsøknaden.

Departementet har også her gitt generelle henvisninger til rettssikkerheten. Det uttaler blant annet at

”[m]an vil da senere kunne avklare eventuelle misforståelser eller uenigheter i hva søkeren egentlig forklarte, og opptaket vil også kunne brukes til å kvalitetssikre både tolkingen og politiets eget registreringsarbeid”

Dessuten viser departementet til at

”[d]et innhentes opplysninger i registreringsfasen som har betydning for den videre saksbehandlingen, som for eksempel identitets-/nasjonalitetsfastsettelse. I tillegg innhentes opplysninger fra søkere, som politiet benytter i sitt videre arbeid for å avdekke menneskehandel, menneskesmugling og kriminelle forhold. Det er derfor viktig at registreringen har en høy kvalitet og at opplysninger som søkeren har gitt, kan dokumenteres i ettertid.”

Det følger av § 17-21 første ledd at asylsøknaden skal registreres på fastsatt skjema. Spørsmålet blir dermed hvilken funksjon lydopptak og bildeopptak skulle ha, når registreringen skjer skriftlig.

Vi viser for øvrig til det som er sagt over i kommentarene til endringsforslaget i forskriftens § 17-2.

Det fremgår av sitatet over at hensynet til politiets etterforskning av straffbare handlinger inngår i begrunnelsen for endringsforslaget. Vi mener at politiets etterforskningsbehov i straffesaker ikke kan benyttes som argument for generell registrering av personopplysninger i forbindelse med forberedelse av forvaltningssaker. Departementet bør i så fall utrede hvorvidt den foreslåtte ordningen er i overensstemmelse med grunnleggende menneskerettigheter.

Generell merknad

I høringsbrevets avsnitt 2 uttaler departementet:

”Siden personvernlovgivningen stiller som vilkår at behandlingen av sensitive personopplysninger enten må ha hjemmel i lov eller bygge på et samtykke, er det i dag kun anledning til å oppta lyd og bilde under denne registreringen dersom asylsøkeren selv samtykker til at slikt opptak skjer, og de øvrige vilkår for behandling av personopplysninger er til stede, jf. personopplysningsloven §§ 8, 9 og 11.”

Og videre er det uttalt:

"Selv om det er mulig for politiet å oppta lyd og bilde under asylregistreringen der søkeren samtykker, mener departementet at det er mer hensiktsmessig at bruken av slike lyd- og billedopptak hjemles i lov/forskrift, fremfor at dette skal basere seg på en samtykkeordning. Et samtykke kan oppleves som gitt under press og det kan oppstå tvil knyttet til samtykkets rekkevidde".

Vi mener det er tvilsomt om behandling av sensitive personopplysninger om asylsøkere i slike situasjoner i det hele tatt kan baseres på samtykke. Årsaken til dette er at et gyldig samtykke ifølge personopplysningsloven § 2 må være *frivillig*. Dersom reell frivillighet ikke kan oppnås, kan samtykke ikke benyttes som behandlingsgrunnlag. Av samme grunn er det etter vår oppfatning helt *nødvendig* med hjemmel i lov eller forskrift i dette tilfellet.

Vi viser til avsnitt 3.2 i høringsbrevet, og minner om at *sensitive* personopplysninger utelukkende kan behandles hvis minst ett av alternativene i personopplysningsloven § 8 og ett av alternativene i § 9 er oppfylt *samtidig*. Behandling av sensitive personopplysninger kan med andre ord ikke baseres på lovens § 8 bokstav b eller e. Behandling av ikke-sensitive personopplysninger i utlendingsforvaltningen kan heller ikke baseres på alternativet i bokstav b, se for eksempel omtalen av alternativet i Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) kapittel 16.

Med vennlig hilsen

Bjørn-Erik Thon
direktør

Jørgen Skorstad
seniorrådgiver

Kopi: Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet
v/Statsforvaltningsavdelingen
Postboks 8004 Dep., 0030 Oslo